

Evaluatie peukenaanpak HORECA

November 2014

Uitgevoerd door Cyclus Management
in opdracht van stichting Nederland Schoon

> Inhoudsopgave

1 >	Inleiding	3
2 >	De aanpak	5
3 >	Opzet van de pilots	8
4 >	Resultaten	14
5 >	Conclusies en aanbevelingen	24
Bijlage 1	Vragenlijst enquête bezoekers.....	28

1 > Inleiding

Aanleiding

Met de invoering van het rookverbod in de horeca is het aantal peuken op straat in horecagebieden fors toegenomen. Dit is met name het geval tijdens de wintermaanden als er geen terrassen zijn, en er veel cafébezoekers buiten staan te roken, zonder dat er peukenvoorzieningen zijn geplaatst.

Stichting Nederland Schoon heeft samen met de firma Bammens een 'voorbeeld aanpak' ontwikkeld voor het tegengaan van peuken op straat nabij horecagelegenheden. Horecagebieden peukenvrij maken was het ultieme doel.

Het op straat gooien van een peuk is een gedragsprobleem. De meeste rokers vinden het de normaalste zaak van de wereld om hun peuk op straat te gooien, en doen dit onbewust, zonder erbij na te denken. Toch ergeren mensen zich aan peuken op straat. De omgeving komt onverzorgder over, wat negatieve effecten op het gedrag van de voorbijgangers heeft. Ook blijven peuken vaak lang liggen omdat ze niet makkelijk (kunnen) worden opgeruimd. Er is noodzaak aanwezig om iets aan het probleem te doen. Naar schatting 20% van de peuken die op straat worden gegooid komen door verwaaiing in het milieu terecht, met alle risico's op milieuschade van dien. Opruimen van peuken is bovendien een kostbare zaak.

Mede gebruikmakend van de inzichten van de persuasive technology die door de technische universiteit van Eindhoven zijn ingebracht, heeft Nederland Schoon een aanpak ontwikkeld om de peukenoverlast in Horecagebieden te verminderen. Indien de aanpak succesvol is, is het de bedoeling dat de aanpak ook door andere stakeholders toegepast gaat

De noodzaak

- Peuken zijn beeldverstorend, bevatten milieuschadelijke stoffen en zijn lastig op te ruimen
- 20% van de peuken die op straat terecht komen, komen uiteindelijk in het milieu terecht.

Wat wil Nederland Schoon bereiken?

- Een effectieve en doelmatige aanpak voor het tegengaan van peuken op straat in horecagebieden.
- Een voorbeeldaanpak die op meerdere vergelijkbare plekken kan worden toegepast.

worden (waaronder de sigarettenindustrie, gemeentelijke beheerders openbare ruimte, horeca, etc).

Ten behoeve van de nieuwe peukenaanpak is met behulp van de persuasive technology een voorzieningenlijn ontwikkeld (van asbakken die in verschillende situaties kunnen worden toegepast) met een communicatieve ondersteuning. De voorzieningen zijn herkenbaar gemaakt voor het deponeren van peuken, door de inwerpopening te baseren op de traditionele asbak en door er een herkenbaar stickertje op te plakken. De aanpak is in twee horecagebieden in Nederland uitgetest: de Kromme Elleboog in Groningen en de Witte de Withstraat in Rotterdam. In dit evaluatierapport zijn de bevindingen en resultaten van de pilots weergegeven.

Verantwoording

De nieuwe peukenaanpak is ontwikkeld door Nederland Schoon, in nauwe samenwerking met de firma Bammens (ontwikkeling van nieuwe voorzieningenlijn) en de Universiteit van Eindhoven (ontwikkeling communicatiestrategie). Bovengenoemde organisaties hebben samen met adviesbureau Cyclusmanagement (projectmanagement) sturing gegeven op de aanpak en het uittesten ervan. Koninklijke Horeca Nederland is betrokken geweest bij de keuze van de pilotgebieden en het benaderen van de ondernemers.

Leeswijzer

Dit rapport bestaat uit 5 hoofdstukken. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op de peukenaanpak. In hoofdstuk 3 wordt beschreven hoe de peukenaanpak in een tweetal horecagebieden is uitgetest. In hoofdstuk 4 worden de resultaten van de pilots weergegeven. In hoofdstuk 5 volgen de conclusies en aanbevelingen.

2 > De aanpak

Voorzieningenlijn

Ten behoeve van de nieuwe peukenaanpak is door de firma Bammens een serie asbakvoorzieningen ontwikkeld die op verschillende plekken en situaties kunnen worden toegepast.

Het tafelmodel is bedoeld voor op terrastafeltjes bij de horeca, voor de zittende roker.

Het gevelmodel is bedoeld voor bevestiging tegen de gevel, voor terrassen zonder tafeltjes, of waar bezoekers voor de deur van een café staan te roken.

Het terrasmodel is bedoeld voor staand publiek op horecaterrassen. Het model staat vast op de grond bevestigd, maar kan 's avonds worden binnengehaald.

Alle drie de modellen (terrasmodel, tafelmodel, gevelmodel) zijn bedoeld voor de horecaondernemers op hun terrassen.

Het vierde model - het straatmodel - is vergelijkbaar aan het terrasmodel, maar is vooral bedoeld als permanente voorziening in de openbare ruimte. De bedoeling is dat de gemeente deze terraspalen plaatst en beheert. Dit is uiteindelijk ook gebeurd.

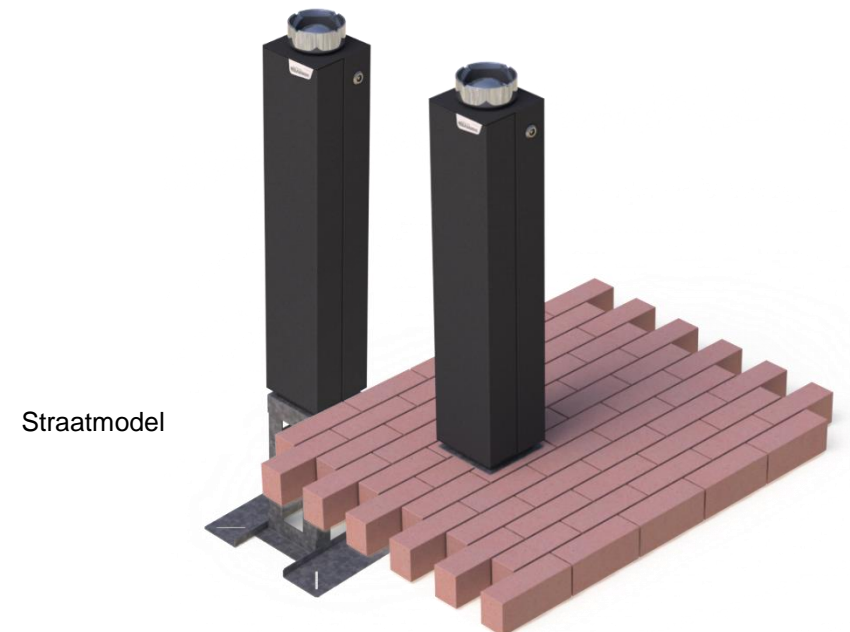
Bij de ontwikkeling van de voorzieningen is veel aandacht besteed aan de herkenbaarheid en het gebruiksgemak, door met de vormgeving goed afdankgedrag uit te lokken. De basis van het ontwerp is de 'roestvrijstalen asbak' die voor het rookverbod ook vaak binnen de café's

Tafelmodel

Gevelmodel

Terrasmodel

Straatmodel

werd gebruikt. De associatie dat het om een peukenvoorziening gaat is daarmee snel gemaakt (herkenbaarheid).

Alvorens de voorzieningen in productie zijn genomen zijn de ontwerpen voorgelegd aan de ondernemers in de pilotgebieden.

Communicatie

Communicatiebureau Being There heeft in opdracht van Nederland Schoon een communicatiestrategie ontwikkeld voor de peukenaanpak. Gekozen is voor het uitdragen van de descriptieve norm: een tekst die aangeeft dat er in het gebied asbakken staan en dat de meeste rokers dat een goed idee vinden. Gekozen is voor de tekst: **'De meeste rokers maken hier gebruik van het Aspunt'**.

Onderdeel van de strategie was het geven van een naam en logo aan de peukenaanpak. Gekozen is voor **'Aspunt'**, als zijnde de naam van de voorziening waar je je peuk kwijt kunt.

Door de descriptieve tekst op een paar plekken opvallend ten toon te spreiden (bijvoorbeeld via Abri's, vaste borden, green graffiti), ondersteund door het veelvuldig voeren van logo, worden de rokers bewust en onbewust beïnvloed in hun weggooi gedrag.

Voor de pilots zijn de volgende middelen ontwikkeld:

- Stickers met logo 'Aspunt' voor op de voorzieningen
- Borden met logo 'Aspunt' en descriptieve tekst, bij entree van horecagebied
- Green graffiti op trottoir met logo 'Aspunt' en descriptieve tekst, bij de terrassen waar aspunten staan.

Gezamenlijke aanpak

Omdat de aanpak zich niet alleen richt op de terrasbezoeker maar ook op de passanten die door een Horecagebied lopen, is de medewerking benodigd van zowel de horecaondernemers als de gemeente.

Door in het gehele horecagebied (zowel op de terrassen als op gemeenteground) dezelfde soort rookvoorzieningen te plaatsen en communicatie-uitingen te doen, ontstaat er een versterkte boodschap naar de roker: 'de meeste rokers maken hier gebruik van het Aspunt'.

3 > Opzet van de pilots

Doel van de pilots

Doel van de pilots was het in de praktijk uittesten van de ontwikkelde peukenaanpak, op de volgende aspecten:

1. Gooien mensen door de aanpak minder peuken op straat?
2. Leidt de aanpak tot minder peukenvervuiling in het horecagebied? (zowel op de terrassen als op de openbare ruimte)
3. Hoe wordt de aanpak ervaren?
4. Is er voldoende draagvlak voor de aanpak? (bij horecabezoekers, horeca-ondernemers, gemeente)

Selectie pilotgebieden

Gezocht is naar twee drukbezochte horecagebieden die voldeden aan de volgende criteria:

- Er is een zichtbaar peukenprobleem in het gebied
- Zowel de horeca-ondernemers als de gemeente wensen er in gezamenlijkheid iets aan te doen

De gebieden die uiteindelijk zijn uitgekozen zijn De Kromme Elleboog in de Groningse Binnenstad en De Witte de Withstraat in Rotterdam.

Binnen de pilotgebieden zijn zogeheten 'hotspots' (zeer drukbezochte caféterrassen geselecteerd) waar een geïntensiveerde inzet van voorzieningen en communicatie is gedaan.

Rotterdam: Witte de Withstraat

De Witte de Withstraat in Rotterdam is een zeer populair uitgaansgebied. Met circa 20 café's en 2 hotels trekt het veel publiek aan. Na de herprofilering die afgelopen jaar heeft plaatsgevonden, zijn de trottoirs breder geworden, en de terrassen voor de cafés, groter.

De Witte de Withstraat is ongeveer 350 meter lang. Omdat het budget het niet toestond om in de gehele straat en bij alle cafés de nieuwe peukenaanpak en voorzieningen te testen, is er voor gekozen om twee 'hotspots' in de Witte de Withstraat als uitvalsbasis aan te houden: de Bazar en de Witte Aap (oranje stippen in platte grond). Op deze twee hotspots zijn de voorzieningen en communicatie-uitingen geïntensiveerd.

De Bazar (hotspot 1)

Eetcafé De Bazar is op een hoek gesitueerd en heeft aan beide zijden een terras met tafels. Er staan circa 40 tafeltjes buiten. In de wintermaanden wordt de buitenste rij weggehaald. Het café heeft 1 permanente ingang en 1 open terrasdeur bij mooi weer.

Voor de staande bezoekers en passanten zijn 7 terrasmodellen geplaatst. Aan de voorzijde van het Café is de onderlinge afstand niet meer dan 5 meter. Daarnaast zijn 40 tafelasbakken geleverd en is er een gevelmodel geplaatst bij de personeelsingang. Alle voorzieningen zijn voorzien van een Aspunt-sticker.

De descriptieve tekst 'De meeste rokers maken hier gebruik van het aspunt' is op drie punten aangebracht op het trottoir met green graffiti. Helaas kon het green-graffiti niet opvallend genoeg worden aangebracht omdat de bestrating net was vernieuwd. Het gebruik van witkalk werd

Peukenpilot

Witte de Withstraat, Rotterdam

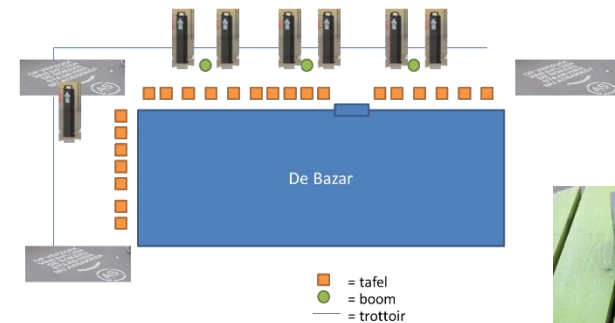

● = Afvalbak met doofstrip

● = Hot Spot (de Bazar / De Witte Aap)

Hotspot 1

De Bazar

door de gemeente Rotterdam niet toegestaan (om precedentwerking voor andere actoren en uitingen te voorkomen).

De Witte Aap (hotspot 2)

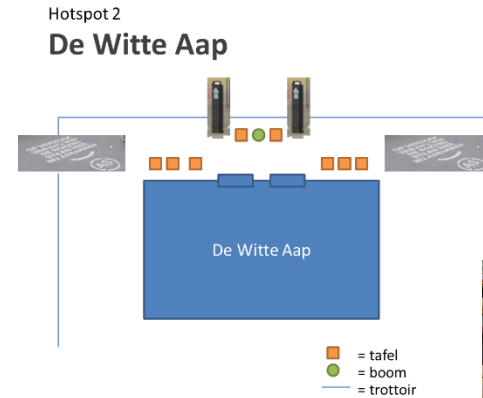
Café De Witte Aap (dubbel pand met 2 ingangen) heeft over een lengte van 15 meter terras met tafels. Hier staan tijdens de zomermaanden circa 15 tafeltjes buiten. In de wintermaanden staan er 6. Het café heeft 2 entrees (2 panden). Het café – waar niet gegeten kan worden – wordt zeer intensief bezocht, met veel staande bezoekers voor de deur.

Bij de Witte Aap zijn 2 terrasmodellen neergeplaatst. Na verloop van tijd is één van beide terrasmodellen geplaatst voor het hotel naast de Witte Aap. Voor de tafels zijn 15 tafelasbakken geleverd. Alle voorzieningen zijn voorzien van een Aspunt-sticker. Ook bij de Witte Aap is aan weerszijden van het terras green-graffiti op het trottoir gespoten met de tekst 'De meeste rokers maken hier gebruik van het aspunt'.

Openbare ruimte

Met gemeente Rotterdam is de mogelijkheid besproken om buiten de terrassen een aantal permanente straatmodellen te plaatsen. De gemeente gaf echter aan dat er al peukenvoorzieningen staan in de Witte de Withstraat, namelijk de gemeentelijke afvalbakken die voorzien zijn van een peukendoofstrip.

Uiteindelijk is er voor gekozen om geen nieuwe voorzieningen te plaatsen in de openbare ruimte, maar om de bestaande afvalbakken met peukendovers als 'Aspunt' aan te duiden. Op die manier zorgen de gemeentelijke afvalbakken voor de 'verbinding' tussen beide hotspots, en worden ook de lopende rokers in het gebied attent gemaakt op de aanpak. Bovendien ontstaat daardoor eenduidigheid en herkenbaarheid van de aanpak in de gehele straat.

Groningen: Kromme Elleboog e.o.

De Grote Elleboog met in het verlengde daarvan de Turftorenstraat is een populair uitgaansgebied. De 6 cafés die daar zitten (inclusief de 2 cafés op het daarachter liggend pleintje, trekken veel publiek aan.

Op nog geen 200 meter van elkaar zitten 6 cafés op 3 hotspots. Vanaf de Stoeldraaiërstraat gezien gaat het om de cafés Soestdijk en Mulder (hotspot 1), de cafés Keijzer en Wolthoorn (hotspot 2), en op het plein De Uurwerker en de Pintelier. Uiteindelijk hebben 4 café's meegedaan aan de pilot.

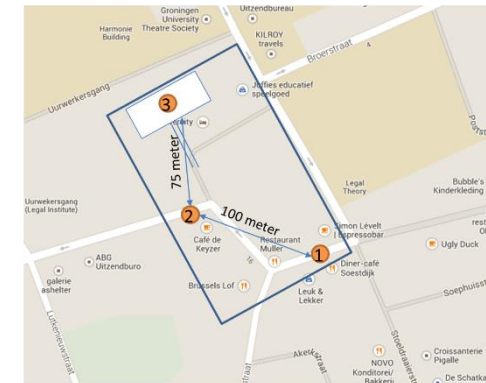
Soestdijk (hotspot 1)

Café Soestdijk heeft een dubbele entree met aan weerszijde ongeveer 6 tafels. Het café heeft regelmatig bezoekers voor de deur staan. Daarvoor zijn 2 terrasmodellen geplaatst en zijn de tafels voorzien van tafelasbakken. De asbakken zijn voorzien van Aspunt-sticker.

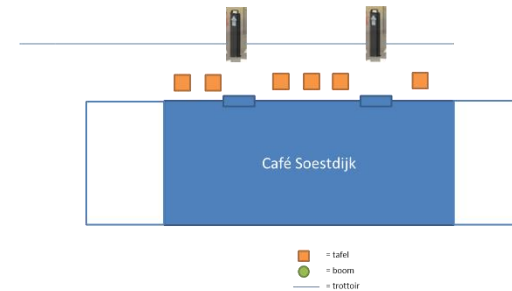
Peukenpilot

Kromme Elleboog e.o. , Groningen

● = Hot Spot

Hotspot 1 Soestdijk

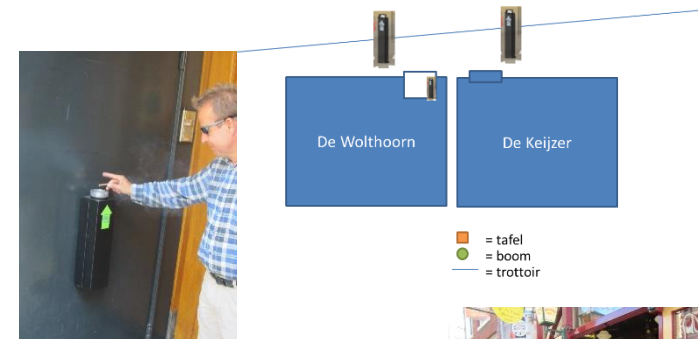
De Wolthoorn / De Keizer (hotspot 2)

Café De Wolthoorn en café De Keizer liggen direct naast elkaar en hebben vanwege het smalle trottoir geen terras. Er wordt wel frequent voor de deur gerookt. Het trottoir voor de deur biedt wel voldoende ruimte voor het plaatsen van het terrasmodel. Hiervan zijn er twee geplaatst: één voor de Keizer en één voor de Wolthoorn. Bij de Wolthoorn is ook een gevelmodel geplaatst.

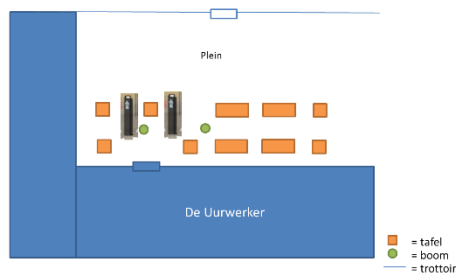
Uurwerker / Pintelier (hotspot 3)

De Uurwerker ligt samen met café de Pintelier aan een klein pleintje. Het pleintje is allen voor voetgangers bereikbaar en is feitelijk één groot horecaterras. De Uurwerker heeft circa 15 grote houten picknicktafels buiten staan. De Pintelier heeft circa 20 ronde tafeltjes buitenstaan. Bij beide cafés is een terraspaal geplaatst. Alle tafels van de Uurwerker zijn voorzien van tafelasbakken.

Hotspot 2
Keizer/ Wolthoorn

Hotspot 3
De Uurwerker

Openbare ruimte

De gemeente Groningen heeft op vijf plekken in het gebied borden geplaatst met het logo en de beschrijvende tekst 'De meeste rokers maken hier gebruik van het aspunt'. Bij de entree van het gebied is het bord geplaatst bij een permanente straatasbak. Op deze wijze kan de associatie tussen het aspunt en de voorzieningen in het gebied beter worden gelegd.

De straatasbak ziet er hetzelfde uit als de terrasmodellen bij de ondernemers, met als enige verschil dat niet de ondernemers maar de gemeente zorg draagt voor het beheer.

Er is uiteindelijk maar 1 straatasbak in de openbare ruimte van het horecagebied. Voor de rokenende passanten en voorbijgangers is dat eigenlijk te weinig om effectief te laten zijn.

4 > Resultaten

Metingen

De effectiviteit van de peukenaanpak is met een drietal metingen vastgesteld:

1. Observaties: voor en tijdens de pilot zijn rokers geobserveerd op hun weggooigedrag. Wat doen ze met hun peuk in de nabijheid van een voorziening? Wat doen ze als er geen voorziening in zicht is? Maakt het uit in welke situatie de roker zich bevindt: zittend op terras, staand op terras, lopend door het gebied?
2. Tellingen: voor en tijdens de pilot is het aantal peuken geteld dat in de voorziening en op straat belanden. Dit is vooral uitgevoerd met de gemeentelijke afvalbakken van gemeente Rotterdam.
3. Enquête horecabezoekers: in welke mate vinden de horecabezoekers dat de maatregelen effect hebben gehad? Hebben zij de voorzieningen en acties opgemerkt? Hebben ze hun weggooigedrag er op aangepast? In totaal zijn enquêtes uitgevoerd tijdens de pilot.
4. Ondervraging stakeholders: wat vinden de belanghebbenden (ondernemers, beheerders van de gemeente) van de aanpak? In welke mate vinden zij dat de aanpak effect hebben gehad? In hoeverre willen ze zelf een rol hebben bij peukenaanpak?

Resultaten observatiemetingen

In Rotterdam en Groningen zijn op twee momenten observaties uitgevoerd: voorafgaande aan de pilot en tijdens de pilot. Door de meetresultaten van beide momenten te vergelijken is het effect van de peukenaanpak vastgesteld. De metingen zijn uitgevoerd op dagen met mooi terrasweer (droog, aangename temperatuur):

Rotterdam	23 mei en 3 juli 2014
Groningen	24 juli en 12 september 2014

Op deze dagen zijn tussen 16 en 22 uur zoveel mogelijk rokers geobserveerd op hun weggooi gedrag. Belandt de peuk in een voorziening of op straat?

Bij het observeren van het weggooi gedrag is onderscheid gemaakt naar de situatie waarin de roker zich bevindt:

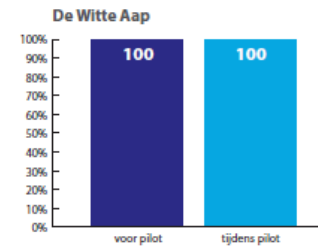
1. De roker zit aan een tafeltje op een terras.
2. De roker staat (al dan niet bij een tafeltje) op een terras
3. De roker loopt door het gebied

Hiernaast zijn de resultaten weergegeven van de observaties van de zittende rokers. Opvallend is dat bijna alle rokers die een asbak op tafel aantreffen, die ook gebruiken. Omdat de meeste cafés (hotspots) ook al voor de pilot asbakken op de tafels hadden staan, is het effect van de peukenaanpak nauwelijks zichtbaar. In Groningen is het effect van de peukenaanpak groter dan in Rotterdam. De betreffende ondernemers geven aan dat ze tijdens de pilot meer asbakken op de tafels hadden staan dan daarvoor.

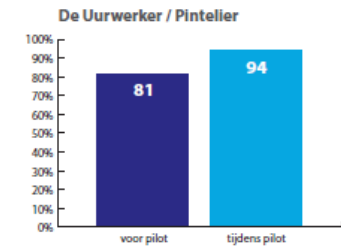
Bij de Keijzer/ Wolthoorn zijn geen observaties gedaan omdat hier geen terrastafels staan.

Zittende bezoekers op terras
% peuken dat in een asbak belandt

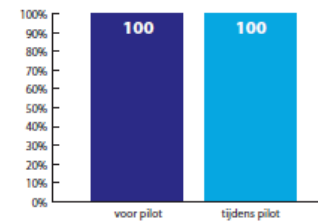
Rotterdam

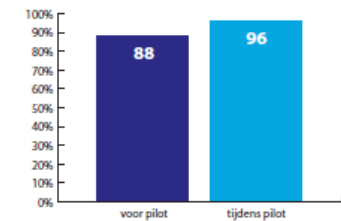
Groningen

De Bazar

Soestdijk

Keijzer / Wolthoorn

Bij de staande bezoekers is het effect van de peukenaanpak zichtbaarder. Zowel in Rotterdam als in Groningen belanden er tijdens de pilot aanzienlijk meer peuken in een voorziening dan voor de pilot.

Kanttekening is daarbij dat het horecagebied in Groningen aanmerkelijk minder druk bezocht wordt dan in Rotterdam, waardoor het aantal observaties van staande bezoekers minder groot is. Bij café Soestdijk waren er op beide observatiedagen geen staande bezoekers te vinden. Bij de Keijzer / Wolthoorn waren op de eerste observatie dag (nulmeting) geen staande bezoekers .

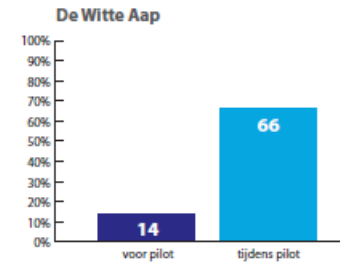
Dat bij de staande bezoekers een grotere gedragsverandering zichtbaar is dan bij de zittende bezoekers is te verklaren uit de volgende factoren:

- Geen van de cafés hadden voorafgaande aan de pilot terraspalen buiten staan. De staande bezoekers die vooraf aan de interventies goed gedrag vertonen, doen hun sigaret uit in een tafelasbak die op een tafeltje nabij staat.
- De bereidheid van de roker om z'n peuk in een voorziening uit te drukken is aanwezig, als er maar in de directe nabijheid een herkenbare voorziening staat (= hypothese).

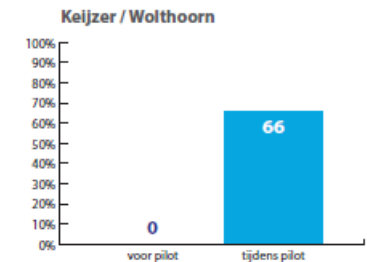
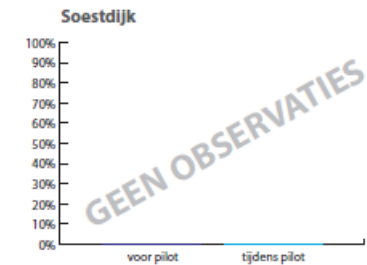
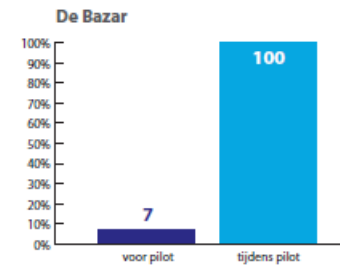
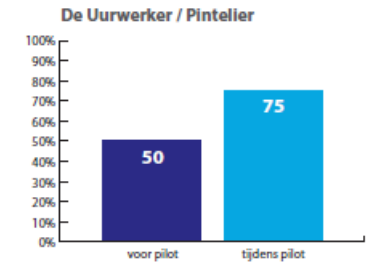
De hypothese is gestaafd door tevens te observeren waar de peuk op de grond belandt: binnen een straal van 2 meter van een voorziening of daarbuiten. Het percentage peuken dat binnen een straal van 2 meter van een voorziening op grond belandt is kleiner dan 10%, zowel voorafgaande de pilot als tijdens de pilot.

Staande bezoekers op terras
% peuken dat in een asbak belandt

Rotterdam

Groningen

Ook de passanten in het horecagebied zijn geobserveerd. Dit zijn de rokers die onderweg roken en/of langs de terrassen lopen. De resultaten daarvan zijn hiernaast weergegeven.

Geconstateerd kan worden dat de peukenaanpak geen effect heeft op de passanten. In Groningen is het niet gelukt om rokende passanten te observeren, omdat ze er simpelweg niet waren. Ook was er maar 1 straatmodel geplaatst in het gebied wat te weinig is om effectief te zijn.

In Rotterdam zijn de gemeentelijke afvalbakken voorzien van een doofstrip waar de passanten in het gebied gebruik van kunnen maken. Deze voorziening was er ook al aanwezig voor de pilot, echter tijdens de pilot is er meer aandacht op gericht (stickers met logo 'Aspunt' op de afvalbakken). Dit heeft dus niet tot gedragsverandering geleid. Iets meer dan 10% van het aantal rokende voorbijgangers maakt gebruik van de afvalbakken.

Resultaten tellingen

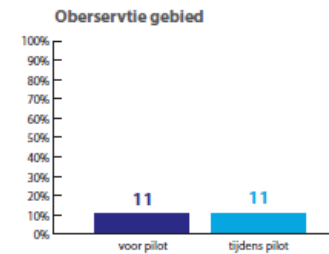
Het effect van de peukenaanpak kan ook worden vastgesteld door het aantal peuken te tellen die in de voorzieningen worden gegooid en/of het aantal peuken te tellen dat in het pilotgebied op straat ligt. Dit is echter een onuitvoerbaar en onhygiënische klus gebleken, die om die reden niet is uitgevoerd¹.

In Rotterdam is wel een telling uitgevoerd van peuken die in de gemeentelijke afvalbakken zijn gegooid. De resultaten daarvan zijn hiernaast weergegeven. Er worden gemiddeld 2 tot 3 peuken per bak per dag weggegooid, excessen (in een enkele bak werden meer dan 100 peuken aangetroffen) daarbij niet meegenomen.

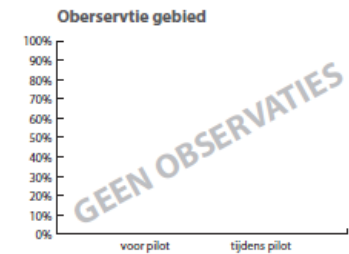
¹ Aan de ondernemers is wel gevraagd om peuken te tellen, maar zijn deze afspraak niet nagekomen.

Lopende bezoekers door gebied
% peuken dat in een asbak belandt

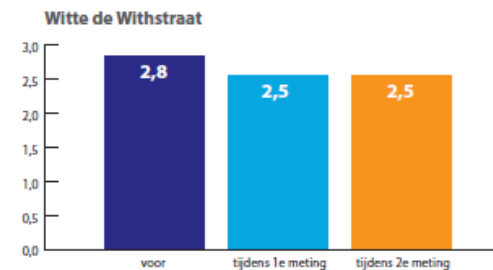
Rotterdam

Groningen

Gemiddeld aantal peuken per afvalbak (11 Rotterdambakken)

Ofschoon het aantal peuken rondom de afvalbakken niet is meegenomen in deze meting kan worden gesteld dat het om een gering aanbod gaat. Bovendien heeft de pilot het peukenaanbod in de afvalbakken niet vergroot.

Enquêteresultaten bezoekers

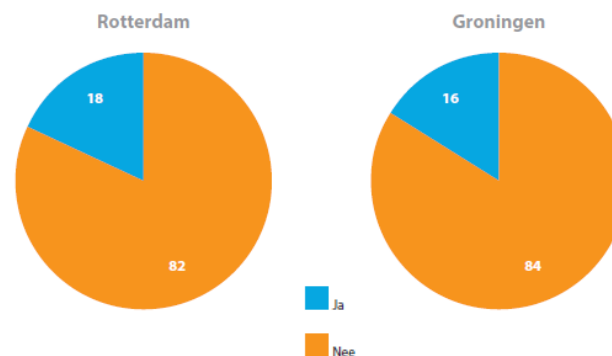
De beleving van de horeca-bezoekers is gemeten aan de hand van een straatenquête. Er zijn in totaal 155 horecabezoekers in de pilotgebieden ondervraagd: 81 in Rotterdam en 74 in Groningen. De enquêtes zijn zowel op de terrassen als op de openbare ruimte afgenomen. Om deelname zo laagdrempelig mogelijk te maken, is de enquête beperkt tot 8 vragen, die in 5 minuten konden worden beantwoord. De antwoorden zijn aangekruist op vooraf gedrukte vragenlijsten (zie bijlage 1).

Iets minder dan een vijfde (18% in Rotterdam en 16% in Groningen) van de ondervraagde bezoekers gaf aan de peukenaanpak opgevallen te zijn.

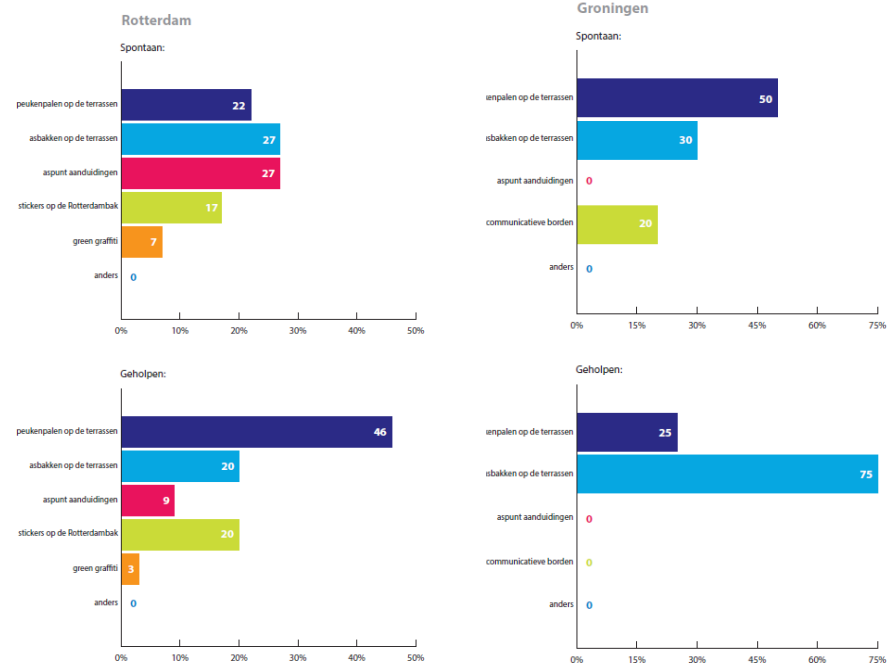
Van de ondervraagden die iets van de peukenaanpak hebben gemerkt, gaf in Rotterdam 22% aan de terrasmodellen te zijn opgevallen, 27% de tafelasbakken en 17% de stickers op de gemeentelijke afvalbakken. De green graffiti-uitingen op het trottoir was slechts 7% van de bezoekers opgevallen. Dit is begrijpelijk omdat de uitingen niet duidelijk genoeg oplichten. In Groningen was 50% van de bezoekers de terraspalen opgevallen. De borden met logo en beschrijvende tekst waren 20% van de bezoekers opgevallen.

De ondervraagden die niet spontaan uit zich zelf iets hadden gemerkt van de peukenaanpak, zijn door de interviewers op weg geholpen. Een groot deel van de bezoekers weet dan de terrasmodellen te noemen (in Rotterdam 45%) en de tafelasbakjes (in Groningen 75%).

Is de peukenaanpak u opgevallen?

Welke maatregelen is u opgevallen?

Op de vraag hoe schoon men het terras / de openbare ruimte vindt, geeft de bezoeker een rapportcijfer 7. In Rotterdam is het rapportcijfer iets lager dan in Groningen. Slechts 6% van de ondervraagden geeft een rapportcijfer dat lager is dan een 6.

Op de vraag wat men van de hoeveelheid peuken vindt op het terras, geeft 84% van de ondervraagden in Rotterdam aan dat er nauwelijks tot geen peuken liggen (inclusief matig). Op de vervolgvraag in welke mate men zich ergert aan peuken op het terras, geeft iets minder dan twee derde (63%) van de Rotterdammers aan zich niet daaraan te ergeren. Iets meer dan een derde van de ondervraagden (37%) ergert zich wel (veel tot heel veel) aan peuken op het terras.

In Groningen is het beeld vergelijkbaar: 66% van de ondervraagden geeft aan dat er nauwelijks tot geen peuken liggen (inclusief matig). Op de vervolgvraag in welke mate men zich ergert aan peuken op het terras, geeft 57% van de ondervraagden aan zich niet daaraan te ergeren. 43% ergert zich wel (veel tot heel veel) aan peuken op het terras.

Kunt u met een rapportcijfer aangeven hoe schoon u dit terras hier vindt?
(10 = hoogste waardering; 1 = laagste waardering)

Rotterdam

7,0

Percentage van de ondervraagden die een onvoldoende hebben gegeven (<6)

6%

Groningen

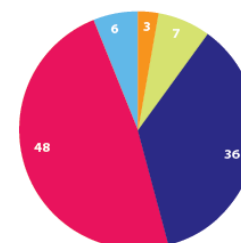
7,3

Percentage van de ondervraagden die een onvoldoende hebben gegeven (<6)

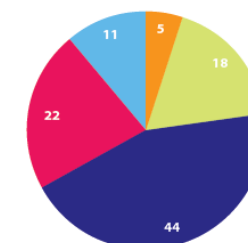
6,7%

Wat vindt u van de hoeveelheid peuken op het terras?

Rotterdam

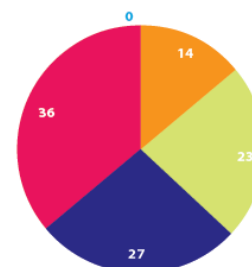

Groningen

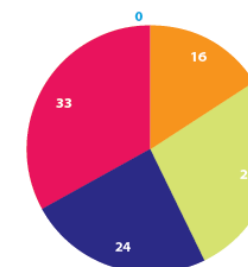

In welke mate ergert u zich aan peuken op straat/ terras?

Rotterdam

Groningen

Op de vraag wat bezoekers doen met hun sigaret, nadat deze is opgerookt, geeft bijna 60% aan niet te roken. Van de ondervraagden die wel roken, geeft circa twee derde aan op zoek te gaan naar een asbak. Indien deze niet gevonden wordt, wordt de peuk op de grond gegooid. Een derde gooit zijn peuk altijd in een asbak, desnoods moet er een stukje voor worden gelopen. Alleen in Rotterdam geeft een enkeling eerlijk aan zijn peuk altijd (onbewust) op straat te gooien.

Op de vraag wat er verder gedaan moet worden om het aantal peuken op het terras en op straat te verminderen, werden de volgende antwoorden gegeven:

Rotterdam

- Extra voorzieningen
- Mensen moeten zich beter gedragen
- Mensen opleiden/voorlichten
- Meer boetes
- Meer reinigen
- Nog meer palen op straat
- De voorzieningen moeten meer zichtbaar zijn
- Kleine asbakjes bij de afvalbakken

Groningen

- Meer voorzieningen plaatsen die vooral ook heel opvallend zijn
- Zichtbaarder maken van de voorzieningen
- Bij de persoon zelf neerleggen; het is de eigen verantwoordelijkheid van mensen
- Mensen stimuleren om minder afval te veroorzaken door campagnes/communicatie

Op de vraag of men verder nog iets kwijt wil over het onderwerp, werden de volgende antwoorden gegeven:

Rotterdam

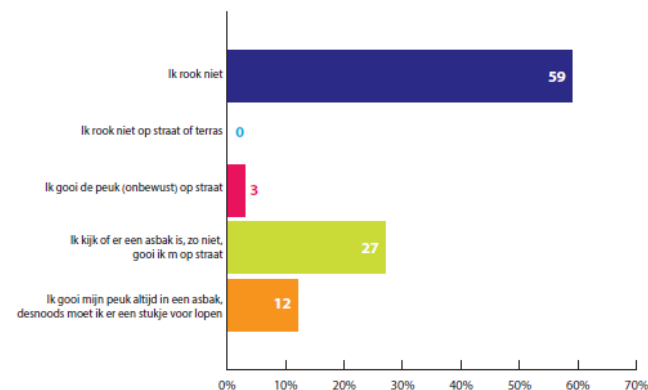
- Nee
- Roken is niet het grootste probleem. Hondenpoep is vaak erger
- Aspunt is nog niet duidelijk genoeg
- Jullie doen goed werk
- Draagbare asbakken

Groningen

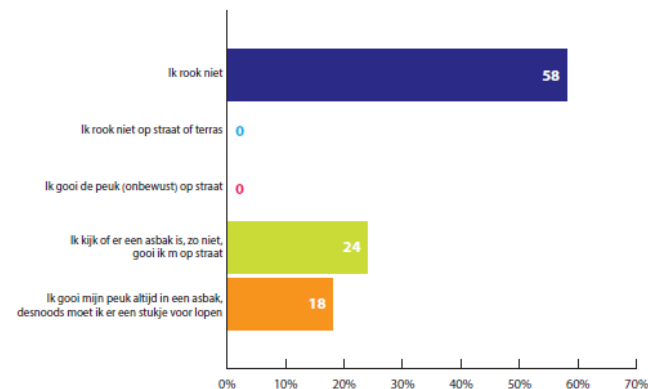
- Nee
- In de afvalbakken een inzetje maken waar mensen hun sigaret in uit kunnen maken.
- Borden zijn goed en het initiatief is heel belangrijk.
- Het is belangrijk dat er aandacht aan wordt besteed
- Jullie zijn goed bezig met de peukenpalen; kauwgom is veel vervelender, daar stoor ik me meer aan dan peuken

Wat doet u met uw sigaret als u op straat of op een terras rookt?

Rotterdam

Groningen

Resultaten ondervraging stakeholders

Eind oktober 2014 (2 maanden na de start van de pilots) zijn ook de stakeholders (betrokken ondernemers en gemeenten) ondervraagd wat zij van de peukenaanpak hebben gevonden.

Drie onderwerpen stonden centraal bij de ondervraging:

1. De tevredenheid over de aanpak
2. Het effect van de aanpak: heeft de aanpak geleid tot minder peuken op straat?
3. Toekomst: moet de aanpak worden voortgezet? Wat kan er nog worden verbeterd?

Op een enkele ondernemer na zijn alle direct betrokkenen ondervraagd.

Rotterdam

De uitbaters van de Bazar en de Witte Aap zijn over het algemeen tevreden met de peukenaanpak in de Witte de Withstraat, en geven een rapportcijfer 7.

Over de effectiviteit van de aanpak is men verdeeld. De Bazar is van mening dat de aanpak niet tot minder peuken op het terras heeft geleid. Het is iets schoner geworden, maar veel maakt het niet uit, aldus de ondernemer. De Bazar heeft vooral zittende bezoekers (het is meer een restaurant dan een café). Ook voor de pilot van start ging stonden er op ieder tafeltje al asbakken. Over de voorzieningen is hij tevreden. De terras- en gevelmodellen werken naar behoren. De tafelasbakken nemen te veel ruimte in beslag en zijn niet gemakkelijk te legen. Hij gebruikt liever z'n eigen open asbakken die in één handeling kunnen worden geleegd. De communicatie rond de peukenaanpak had beter gekund: de green graffiti is nauwelijks zichtbaar op het trottoir.

Green graffiti op trottoir te onduidelijk

De uitbater van de Witte Aap ziet wel effect van de aanpak. Vooral het staande publiek maakt zeer goed gebruik van de terrasmodellen.

De gemeente Rotterdam is eveneens tevreden met de aanpak. Ondernemers zijn actiever met het opvegen van hun eigen peukenafval, zo is de indruk bij de gemeente. Ook de café's die niet direct met de aanpak betrokken zijn maar wel in het pilotgebied liggen, doen meer moeite om hun terras schoon te houden. Of het buiten de terrassen – op de openbare ruimte – schoner is geworden, valt te betwijfelen. Ofschoon de gemeentelijke afvalbakken met doofstrip meer in de aandacht zijn komen te staan (door de Aspunt-stickers) is het aantal peuken op straat (exclusief de terrassen) niet afgenomen, aldus de gemeente. Desondanks beoordeelt de gemeente de peukenaanpak met een rapportcijfer 7.

Groningen

In Groningen geven de ondernemers die aan de pilot hebben meegedaan de peukenaanpak een rapportcijfer 8.

De Wolthoorn heeft een terras- en een gevelmodel in gebruik. Beide worden goed gebruikt door de bezoekers. Beide worden dagelijks geleegd en schoongemaakt door de schoonmaker. Ten opzichte van de emmer met zand die voorheen buiten stond om de peuken op te vangen, betekent dat meer werk. Maar: "de nieuwe voorzieningen hebben een betere uitstraling, dus gaan we toch gewoon mee door" aldus de ondernemer. Het gevelmodel levert nog wel eens verstoppingen op doordat de inwerpopening net iets kleiner is dan het terrasmodel. De bezoekers van de Wolthoorn reageren over het algemeen positief over de aanpak, maar snappen soms niet in één keer waar het Aspunt voor staat. Of de aanpak heeft geleid tot minder peuken op het terras, is de Wolthoorn niet zeker. Voorafgaande de pilot stond er ook al een voorziening op het terras.

Aspunt moet roker verleiden peuk niet op straat te gooien

Terugdringen. Met een proef in de Witte de Withstraat wil Nederland Schoon het dumpen van sigaretten op straat aan banden leggen.

Negen asbakpilaren en bijna vijftig tafelasbakken moeten ervoor zorgen dat rokers in de Witte de Withstraat hun peuk niet meer op de grond gooien. De Witte Aap en Bazar zijn de Rotterdamse deelnemers aan de proef, in Groningen wordt ook getest. Het doel? Tegen gaan dat rokers hun peuken op de grond gooien.

De aspunten, pilaren met daarop een asbak, werden anderhalve week geleden geplaatst. Met nu al resultaat, meent Marco Buitendijk, eigenaar van De Witte Aap. "Ik merk dat mensen er gebruik van maken. Het bevalt goed." De uitbater twijfelde geen seconde en zei volmondig 'ja' op de vraag of hij aspunten op zijn terras wilde plaatsen. "Dit is een leuk, goed initiatief. De bakken zien er leuk uit, staan niet in de weg en zorgen voor minder peuken op de stoep."

Ondanks de eigen asbakken op het terras, merkte Buitendijk dat rokers hun sigaretten dikwijls op de grond gooiden. Om die reden moet het personeel van De Witte Aap dagelijks het trottoir schoonvegen. "Of dat nou om twintig of tweehonderd peuken gaat, dat maakt niet uit. Vegen moeten we toch. Het gaat om de mindset. Daar moet iets aan veranderen."

Een barkeeper van café De Witte Aap is bij met de aspunten op straat. Rotterdam doet landelijk mee in een proef van Nederland Schoon. / RICHARD VAN DER KLAAN

Buitendijk heeft zijn buren, het KingKong Hostel, ook een pilaar gegeven. Volgens een medewerker van de logeergelegenheid wordt er ook daar veel gebruik gemaakt van nieuwe asbakken. "En ik gebruik 'm zelf ook", lacht de werkracht. Buitendijk benoemt het zelf legen en verplaatsen van de aspunten als bijkomend voordeel. "Hoeven we dus niet te wachten totdat iemand ze komt legen wanneer ze bomvol zitten."

Folkert Starreveld, uitvoerder van de pilot, geeft desgevraagd aan dat er niet een directe aanleiding voor deze pilot is. "We willen kijken hoe goede voorzieningen het gedrag kunnen beïnvloeden. Dat doen we door steek-

proeven te nemen en rokers te observeren." Wanneer de proef in Rotterdam en Groningen slaagt, is volgens Starreveld een uitrol niet ondenkbaar. Henk Klein Teeslink, projectmanager bij Nederland Schoon, benadrukt dat het onderzoek niet beïnvloed moet zijn. "Wij proberen iets te ontwikkelen waarbij de buitenruimte zo ingericht wordt dat mensen uit zichzelf hun peuk in de aspunten gooien." Volgende week verwacht Teeslink de eerste resultaten al te kunnen presenteren.

MARISSA VAN LOON
reporter@nederland.schoon.nl

De Uurwerker is zeer enthousiast over de peukenaanpak, met name over de voorzieningen die in gebruik zijn genomen: tafelasbakken en terraspalen. Volgens de uitbater heeft de aanpak geleid tot minder peuken op het terras, vooral omdat hij voorheen minder asbakken buiten had staan dan nu. Hij is erg te spreken over de kwaliteit van de voorzieningen: robuust en goed vormgegeven. Door het ruime opslagreservoir hoeven de palen niet iedere dag geleegd te worden. Doordat men de neiging heeft ook ander rookafval (lege pakjes) weg te gooien, raken de voorzieningen incidenteel verstopt. Over het effect van de communicatie (borden met logo en beschrijvende tekst) is hij niet overtuigd. De aanpak verdient zeker uitbreiding.

De gemeente Groningen is content over de samenwerking met de horeca en de wijze waarop de horeca-ondernemers de peukenaanpak hebben opgepakt. De voorzieningen zijn van hoge kwaliteit en dragen bij aan de uitstraling die de aanpak heeft in de stad. Horeca-ondernemers buiten het pilotgebied hebben de gemeente gevraagd waarom zij niet konden meedoen met de aanpak. Bij eventuele uitbreiding zal goed moeten worden nagedacht over de procesvoering, waarbij het belangrijk is dat de ondernemers elkaar zelf overtuigen van de noodzaak van de aanpak. Het straatmodel blijkt goed hufterproof te zijn.

5 > Conclusies en aanbevelingen

Op basis van de resultaten en bevindingen van de pilots kunnen de volgende conclusies en aanbevelingen worden getrokken.

In dit hoofdstuk zijn de belangrijkste conclusies van het onderzoek weergegeven. Daarna volgen enkele aanbevelingen.

Conclusies

1. De meeste rokers maken gebruik van een voorziening (Aspunt), mits deze dicht in z'n buurt staat en zichtbaar en herkenbaar is.

De descriptieve tekst blijkt dus waar te zijn. Dit blijkt zowel uit de observatiemetingen als uit de enquête onder horecabezoekers. 60% van de rokers geeft aan zijn peuk op de grond te gooien als er geen asbak in de buurt staat. Uit de observatiemetingen blijkt dit vooral bij de staande rokers: in Rotterdam belandde 7 tot 14% van de peuken in een asbak voordat de pilot startte, en 66 tot 100% in een asbak nadat de peukenaanpak was ingevoerd.

2. Op de terrassen waar meer asbakken zijn geplaatst, is het schoner geworden

Het effect van de aanpak wordt met name bepaald door de intensiteit van de geplaatste voorzieningen. Het effect van de aanpak is het meest zichtbaar in de gevallen dat het aantal asbakken op het terras is vergroot. Dit was onder andere het geval in Rotterdam (De Witte Aap) en in Groningen (De Uurwerker). Het effect van de aanpak op de zittende roker is praktisch nihil: de zittende roker maakte al zeer goed gebruik van de asbakken die ook al voorafgaande aan de pilots op de meeste tafeltjes stonden.

3. Buiten de terrassen, op de openbare ruimte, heeft de aanpak niet geleid tot minder peuken op straat

Voor de lopende roker, ofwel de passant die door het horecagebied loopt, is de aanpak niet effectief gebleken. Dit heeft mede te maken met het feit dat de aanpak en de voorzieningen niet intensief genoeg in de openbare ruimte zijn toegepast. In het pilotgebied in Rotterdam zijn niet de straatmodellen van Nederland Schoon maar de afvalbakken van de gemeente zelf (uitgerust met peukendoofstrip) als 'aspunt' ingezet. Gezien het beperkt aantal peuken dat in de gemeentelijke afvalbakken wordt gedeponneerd, lijkt deze voorziening niet afdoende. In Groningen is het testen van de aanpak op de voorbijgangers niet goed van de grond gekomen. Er kon maar 1 straatvoorziening geplaatst worden en het aantal passanten was erg minimaal.

4. Slechts een vijfde van de horeca-bezoekers in de pilotgebieden is de peukenaanpak spontaan opgevallen.

Dit komt mede door de beperkte communicatie die heeft plaatsgevonden. De grootste communicatie-uiting stond op de voorziening zelf: de sticker met het Aspunt-logo. Met name het green-graffiti op het trottoir (Rotterdam) is niet opvallend genoeg geweest. Aan de andere kant was een opvallende peukenaanpak geen doel op zich. Het gaat er om dat de voorzieningen (bewust of onbewust) goed gedrag uitlokken, en dat hebben ze gedaan.

5. Horecaondernemers en gemeenten zijn zeer tevreden over de aanpak.

De horecaondernemers die hebben meegedaan aan de aanpak zijn hier over het algemeen tevreden over en beoordelen het met een rapportcijfer tussen 7 /8. Een aantal van hen hebben er zichtbaar effect van ondervonden: er worden minder peuken op het terras gegooid. De gemeenten zijn met name enthousiast over de medewerking van de

horeca in de aanpak van peuken op straat. Nieuwe ondernemers die met de peukenaanpak willen starten hebben zich inmiddels gemeld.

6. De voorzieningen (asbakken) zijn kwalitatief goed: robuust, mooie vormgeving en herkenbaar.

De voorzieningen zijn met veel enthousiasme ontvangen bij de horeca. Ondernemers die in eerste instantie afhoudend waren om mee te doen, werden enthousiast bij het zien van de voorzieningen. Ten opzichte van open asbakken is het beheer bewerkelijker (leggen en schoonmaken kost meer tijd), maar dit wordt ruimschoots gecompenseerd door de uitstraling. Zo nu en dan doen zich verstoppingen voor, met name bij het gevelmodel die een iets te kleine inwerpopening heeft. De verstoppingen worden veroorzaakt doordat er ook andersoortig afval dan peuken in wordt gedeponeerd.

Aanbevelingen

1. Doorgaan en optimaliseren van de aanpak.

De resultaten van de pilots geven alle aanleiding om door te gaan met de peukenaanpak in horecagebieden. De aanpak is effectief en kan wellicht nog effectiever worden als de aanpak intensiever wordt ingezet.

2. Maak bij een eventuele uitrol gebruik van het bestaande draagvlak

Horeca-ondernemers laten zich het beste overtuigen door elkaar. Dit is ook gebleken tijdens de pilots: een aantal ondernemers is naderhand gaan meedoen aan de pilot omdat ze zagen en hoorden hoe het uitpakte bij de buurman. De peukenaanpak en de voorzieningen kunnen zichzelf goed verkopen. Gemeenten en andere stakeholders zouden daarbij een faciliterende rol vervullen.

3. Maak de aanpak laagdrempelig

Voor de deelname aan de pilots zijn aan de ondernemers gratis asbakvoorzieningen ter beschikking gesteld. De vraag is of ze ook hadden meegedaan als ze voor de aanpak en de voorzieningen hadden moeten betalen. Ofschoon deze vraag bij de evaluatie niet is voorgelegd, is het aanbevelingswaardig om de aanpak toegankelijk en betaalbaar te maken voor iedere ondernemer die iets aan de peukenoverlast op z'n terras wil doen.

4. Gemeenten blijven betrekken voor de aanpak buiten de terrassen.

De aanpak heeft als doel om de peukenoverlast in horecagebieden te verminderen. Dat is redelijk goed gelukt voor de terrassen, maar minder goed gelukt voor de openbare ruimte buiten de terrassen waar de gemeente voor verantwoordelijk is. Gemeenten hebben nog te veel de neiging om de horeca verantwoordelijk te stellen voor de peukenoverlast en zelf daar niet mee te bemoeien. Dit bleek met name uit de moeite die gedaan moest worden om gemeenten te betrekken bij de aanpak. Dit is goed gelukt bij de gemeenten Rotterdam en Groningen, maar de gemeentelijke inzet zal verder moeten worden geïntensiveerd om het ook buiten de terrassen schoner te krijgen.

5. Pilot peukenaanpak gericht op voorbijgangers.

Het verdient aanbeveling om een proefopstelling te testen gericht op de passant voorbijganger. Door in de openbare ruimte van een horecagebied fors te investeren in goed herkenbare peukenvoorzieningen, zou kunnen worden nagegaan of de rokers ook buiten de terrassen zijn te verleiden tot het juiste gedrag.

Bijlage 1 Vragenlijst enquête bezoekers

1. Afgelopen periode heeft stichting Nederland Schoon in samenwerking met de gemeente en de HORECA verschillende maatregelen genomen om de hoeveelheid peukenafval op de Witte de Withstraat en op de terrassen te verminderen. Is u dat opgevallen?

Ja	Nee
----	-----

2. Welke maatregelen is u opgevallen? (aankruisen wat van toepassing is)

	Spontaan	Geholpen
Peukenpalen op de terrassen		
Asbakken op de terrassen		
Aspunt aanduidingen		
Stickers op de Rotterdambak		
Green graffiti		
Anders, namelijk.....		

3. Kunt u met een rapportcijfer aangeven hoe schoon u deze straat / terras** hier vindt?

(**doorstrepen wat niet van toepassing is)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

4. Wat vindt u van de hoeveelheid peuken op straat/ terras**?

(**doorstrepen wat niet van toepassing is)

Heel veel	Veel	Matig	Nauwelijks tot geen	Weet niet
-----------	------	-------	---------------------	-----------

5. In welke mate ergert u zich aan peuken op straat/ terras?

Heel erg	Erg	Neutraal	Niet	Weet niet
----------	-----	----------	------	-----------

6. Wat vindt u dat er verder moet worden gedaan om het aantal peuken op straat/ terras te verminderen?

.....

7. Wat doet u met uw sigaret als u op straat of op een terras rookt?

Ik rook niet	Ik rook niet op straat of terras	Ik gooi de peuk (onbewust) op straat	Ik kijk of er een asbak is, zo niet, gooi ik m op straat	Ik gooi mijn peuk altijd in een asbak, desnoods moet ik er een stukje voor lopen
--------------	----------------------------------	--------------------------------------	--	--

8. Wilt u verder nog iets kwijt over dit onderwerp?

.....